

ARGUS

de stem van sprakeloze wilde dieren

Colofon

ISSN 0166-5073

Argus is het tijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt twee keer per jaar toegestuurd aan donateurs die ten minste € 16,- per jaar betalen via IBAN: NL84INGB0000116072 te Renkum. Sympathisanten betalen € 5,- per jaar. Indien u Stichting De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum,
Postbanknummer 116072.

Voor adreswijzigingen en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen:

donateurs.adm@faunabescherming.nl

Bij betaling vanuit het buitenland dient men de volgende codes te gebruiken:

IBAN: NL84INGB0000116072 en
BIC: INGBNL2A.

Secretariaat

Mw. A.P. de Jong,
Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen,
Telefoon (020) 641 07 98,
Telefax (020) 647 37 00,
E-mail: info@faunabescherming.nl

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele,
Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum,
Telefoon (0317) 318 487

Bestuur

I. v.d. Abeele, A.P. de Jong, H.H. Niesen, B. Ros

Aan deze Argus werkten mee

Arno-Jan Boere, Cassandra, Adriaan Dijkse,
Rein Hofman, Pauline de Jong, Harm Niesen,
Betty Ros en Henk Siepel

Redactie

Nettie Dekker, Pauline de Jong.
E-mail: redactie.argus@faunabescherming.nl

Website

www.faunabescherming.nl

Lay-out en druk

Van Berkum Graphic Solutions, Zwaag

Doelstelling

Stichting De Faunabescherming is een niet-gesubsidieerde, landelijke vrijwilligersorganisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid.

Stichting De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van onderzoek en het bekendmaken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Inhoud

Nettie Dekker. Redactioneel	3
Redactie. Kort nieuws	4
Harm Niesen. Naar een nieuwe Wet Natuur. De voorzitter praat u bij over het eierraapverbod in Friesland.....	5
Redactie. Kort nieuws	8
Nettie Dekker. Wordt halsbandparkiet de nieuwe huiskraai? Europa werkt aan een 'zwarte lijst' voor exoten	9
Redactie. De foto en het verhaal. Offerdier. Arno-Jan Boere vertelt over zijn favoriete dier in de Almeerder Hout.....	12
Pauline de Jong. Ganzenbeleid Utrecht mislukt. Een onderzoek van Sovon wijst uit dat de ganzenpopulatie ondanks de massale dodingen is gegroeid	14
Cassandra. Zielig. Column	15
Redactie. Minicollege predatie en populatieomvang. Hoogleraar Henk Siepel vertelt welke factoren een rol spelen bij populatiegroei	16
Redactie. Lezerspost. Een lezer reageert op een eerder artikel over zwerfkatten	19
Nettie Dekker en Pauline de Jong. De kwestie: Damherten Haringvreter. Onlangs moest Staatsbosbeheer stoppen met het afschieten van herten	20
Betty Ros. De buit van de vos. Over stropers en jachtmissen....	22
Vogelvrij. Fazant	24

Voorpagina:

Eieren van de Friese Kieviten mogen dit voorjaar niet geraapt worden

Foto: Rein Hofman | birdfocus.nl

Redactioneel

NETTIE DEKKER

Het zal u niet ontgaan zijn: de historische beslissing van de Raad van State, dat er dit jaar geen kievitseieren geraapt mogen worden in het laatste bastion der eierrapers: Friesland. Harm Niesen vertelt er uitgebreid over in zijn 'Van de voorzitter'. Een ander succes was dat we afschot van een derde van de damherten op de Haringvrieter in het Veerse Meer wisten te voorkomen. Hierover leest u meer in De kwestie.

Teleurstellingen waren er ook: Gelderland mag doorgaan met het afschot van grote hoefdieren, de rechter in Haarlem vindt het prima dat jagers 's nachts vossen schieten met kunstlicht en dezelfde rechtbank verklaarde ons beroep tegen het vergassen van ganzen rond Schiphol ongegrond. Het weerhoudt ons niet om tegen zoveel mogelijk ontheffingen bezwaar te maken en beroep te blijven aantekenen tegen faunaonvriendelijke uitspraken.

De jagers zelf deden erg hun best om negatief in het nieuws te komen. Zo eiste het OM in Assen op 10 maart bij de Rechtbank Assen een taakstraf tegen een ex-jachtopziener uit Nijensleek en een medeverdachte uit Wolvega voor illegale jacht op het landgoed De Eese in 2012. Het stel bleek vallen, klemmen, jachtgeweren en gif in hun bezit te hebben. Saillant detail: de ex-jachtopziener was buitengewoon opsporingsambtenaar; een van de mensen die jachtmisstanden moeten opsporen! Een jachtopziener op het landgoed Duivenvoorde zorgde ook voor ophef in de media met een illegale jacht op houtsnippen. U leest er alles over in De buit van de vos.

Het jaar is nog maar enkele maanden oud, maar de berichten over stroperij zijn al talrijk. In Zeeland werden illegale kraaienvangkooien ontdekt aan de rand van het waterwingebied bij Clinge. De kraai en twee kauwen die al in de kooi zaten, zijn vrijgelaten. Tegen de eigenaar is proces-verbaal opgemaakt.

In een bosgebied tussen Lettele en De Vijfhoek liep een stroper tegen de lamp. Of beter tegen de camera. Dassenbeschermer Jeroen Klopenburg betrapte de man bij het saboteren van een dassenburcht. Ook in deze zaak is aangifte gedaan.

Een man uit Súdwest-Fryslân werd betrapt met twee dode lokganzen en elektronische lokapparatuur. Hij kreeg een proces-verbaal.

Een 29-jarige man uit Musselkanaal kreeg van de rechter in Assen een werkstraf voor het vangen van een bever in de Zoerse Landen bij Exloo. Hij kreeg al eens een werkstraf van 40 uur voor hetzelfde vergrijp; deze keer kreeg hij 120 uur en drie maanden voorwaardelijk. De bever is vrijgelaten.

Ook een heterdaadje was een stroper die bij Apeldoorn gevonden werd in de achterbak van zijn auto. Liggend op een wild zwijn dat hij en een paar vrienden net gedood hadden.

De meeste aanhoudingen gebeuren na tips van oplettende burgers. Onze tip: vergeet uw camera niet als u de natuur in trekt!

*Jagen?
Natuurlijk
niet!*

Tellen of niet tellen

De afgelopen tijd is er veel te doen geweest over de betrouwbaarheid van tellingen van wilde dieren. De Faunabescherming is van mening dat jagers geen betrouwbare inventarisatie kunnen uitvoeren. Het zijn geen ervaren tellers en ze hebben direct belang bij de tellingen. Dit belang wordt zo mogelijk nog groter als de staatssecretaris haar zin krijgt en de jagers straks onder de nieuwe Wet natuur afschotplannen moeten inleveren. Jagers tellen, om vervolgens aan te geven dat er zo veel van een bepaalde soort zijn dat

ze wel moeten schieten of om aan te geven dat er voldoende zijn, dus dat ze daar wel een paar van mogen 'oogsten'. Of de tellingen nu al dan niet 'wetenschappelijk' worden uitgevoerd is van ondergeschikt belang. De Faunabescherming is van mening dat ze onvermijdelijk leiden tot misbruik. Tellingen zijn op zijn hoogst bruikbaar voor wetenschappelijk onderzoek om bijvoorbeeld achteraf het effect van bepaalde handelingen te kunnen bepalen.

Vleesindex

De organisatie Natuur en Milieu was rond de Kerst uitgebreid in het nieuws met de boodschap dat het consumeren van gefokt wild meer impact heeft op het milieu dan echt wild. Een boodschap die jagers onmiddellijk aangrepen om de plezierjacht te legitimeren. De Faunabescherming heeft in een brief aan Natuur en Milieu laten weten dat ze betreurt dat de organisatie totaal voorbijgegaan is aan de schadelijke effecten van de jacht op de natuur. Ook faunabeschermers bekritiseerden de berichtgeving van de organisatie. Een voorbeeld: '(...) En vervolgens doet Sijas Akkerman er nog een schepje bovenop door aan te geven dat je dan beter kunt kiezen voor haas of ree (of zwijn). Deze opmerking stuitte mij be-

hoorlijk tegen de borst. De jacht op deze dieren is volledig buiten proportie (waar zie je nog een haas?) en brengt ongelooflijk veel onrust teweeg in de natuur, om niet te spreken van angst en lijden. Met beheer heeft de jacht allang niets meer te maken. Des te meer alles met plezier en geldelijk gewin. Beter had Sijas de lezer op het spoor kunnen zetten van biologisch vlees of een vegetarisch alternatief.' Na een e-mailwisseling waarin de organisatie argumenten gaf waarom wild eten wel duurzaam is, concludeerde de schrijfster: 'Nogmaals, ik vind het teleurstellend dat een instantie als Natuur en Milieu zich niet distantieert van het op deze manier leegroven van de natuur.'

Wild van wild?

In reactie op alle promotie voor het eten van wild heeft De Faunabescherming alle informatie over de schaduwzijde van het eten van in het wild levende dieren samengebracht in een brochure 'Wild van wild?'. De folder is te downloaden via www.faunabescherming.nl/fb_docs/Wildvanwildfolder.pdf.

Naar een nieuwe Wet Natuur

HARM NIESEN

De Faunabescherming voert jaarlijks tientallen juridische procedures. Omdat provinciebesturen maar al te gemakkelijk gehoor geven aan de eeuwige klaagzang van boeren en jagers over de vreselijke schade die sommige diersoorten zouden aanrichten. CDA, de partij van de boeren, en VVD, de partij van de hobbyjagers zorgen samen al snel voor een meerderheid in de Provinciale Staten van de meeste provincies. Niet gehinderd door enige ecologische kennis en gedreven door onbeschaamd cliëntalisme blijven de provincies op steeds grotere schaal ontheffingen verlenen om alle dieren te bestrijden die ervan verdacht worden ook maar een klein beetje hinderlijk te zijn. Dat is tegen de bedoelingen van de Flora- en faunawet.

Op de algemene regel, dat vrijwel alle zoogdieren en vogels in ons land beschermd zijn en zelfs niet verontrust mogen worden, zijn in de wet uitzonderingen mogelijk. Maar het aantal uitzonderingen dat de provincies maken, is zo groot dat er onmogelijk van uitzonderingen gesproken kan worden. Gewelddadig optreden tegen dieren is alleen mogelijk als ernstige schade niet op een alternatieve manier kan worden opgelost

of voorkomen. Die alternatieven zijn er in de praktijk zo goed als altijd. Verreweg de meeste klachten gaan over schade aan gewassen in de land- en tuinbouw. De oplossing die daarvoor altijd gehanteerd kan worden, ligt voor de hand. Verjaging zonder geweld, door de boer zelf, zijn kinderen, iemand die hij inhuint, al of niet vergezeld van een hond, is altijd mogelijk en werkt minstens zo goed als jacht. Waarom rechters met de provincies van mening zijn dat dat niet van de betrokken agrariërs verwacht kan worden, is ons een raadsel. Alle andere burgers verkeren niet in zo'n voorkeurspositie. Van hen wordt verwacht dat ze dergelijke problemen zelf oplossen.

**Bestrijden is
het parool**

Voorkomen

Een andere veelvoorkomende oplossing voor te verwachten vreselijke schade is het plaatsen van een hek(je), een raster of een overkoepelend net. Merkwaaardig genoeg wordt ook die oplossing vaak niet gekozen, vooral als het om grote oppervlakten gaat. Terwijl eenvoudige wiskunde leert dat een raster relatief goedkoper wordt naarmate de oppervlakte van het terrein groter wordt. Juridisch zijn de kosten trouwens niet van belang; er is naar onze overtuiging sprake van een redelijke en bovendien niet-gewelddadige oplossing.

Schade

Ook voor wat men onder 'schade' verstaat, komt de drempel steeds lager te liggen. Een konijnenholletje op een sportveld of in een bungalowpark wordt tegenwoordig al gauw als levensbedreigend ervaren of er dreigt ernstige verzakking. Meeuwen in de stad krijsen en poepen... Ja, dat geldt voor alle stadsbewoners. Als je geen meeuwen in de stad wilt hebben, moet je zorgen dat

Van de voorzitter

Het doden van meer dan een kwart miljoen ganzen per jaar is zinloos. (Foto: Harry Voss)

ze niet bij het huisvuil kunnen komen en ze niet voeren. Toch moeten deze vogels in veel kustgemeenten, zoals in Haarlem, Leiden en Alkmaar zo nodig bestreden worden. Bestrijden is het parool, de haarlemmerolie waarvan wonderen verwacht worden. Letterlijk, want als niet aange-toond kan worden dat het helpt, mag het niet van de wetgever.

Monitoring

De provincies monitoren dus door middel van onafhankelijke specialisten grondig wat de effecten van de bestrijding zijn. Zou je zo denken. Maar niets is minder waar.

Onvoorwaardelijk nemen ze genoegen met niet-onderbouwde stellingen van boeren en jagers, te weten dat ze tevreden zijn met het resultaat en dat ze in het slechtste geval de boel bijna en bin-

nenkort onder controle hebben. In werkelijkheid heeft dat schieten, behalve voor de onvermijdelijke slachtoffers en de onvermijdelijke fouten die daarbij worden gemaakt, vooral een verjagend effect. Wat ook prima zonder dat geweer had gekund. Met als bijkomend voordeel dat niet

ook alle beschermde dieren die in het bejaagde gebied aanwezig zijn, bruut worden verjaagd. Volgens de letter van de wet is daarmee iedere jager constant in overtreding.

Ganzenjacht

Het meest verschrikkelijke voorbeeld van de zinloosheid van bestrijding is natuurlijk de ganzenlaching die nu wordt uitgevoerd. Minstens 250.000 doden per jaar, nota bene en tegen wil en dank, maar toch gesteund door natuurbeschermingsorganisaties, terwijl ieder weldenkend mens weet dat het onzinnig en in strijd met de wet is en er ongetwijfeld ook grote aantallen niet-bejaagbare ganzen geschoten worden. Wie heeft weleens gezien dat een jager een overvliegende gans eerst met zijn kijker zorgvuldig determineert voor hij schiet? Geen jager kan een jonge kolgans van een kleine rietgans, laat staan van een jonge dwerggans onderscheiden.

Eierrapen

Het lukt ons helaas maar zelden om ontheffingen definitief ongedaan te maken. Nog zeldzamer is het dat een provincie daar de wat ons betreft enig juiste conclusie uit trekt. Namelijk, dat ze een dergelijke ontheffing nooit meer zullen verlenen. Maar een enkele keer winnen we echt.

Volgens de letter van de wet is daarmee iedere jager constant in overtreding

Soms duurt dat lang, zeker. Soms wel 38 jaar. Zo lang hebben we er over gedaan om de verwerpelijke hobby van veel Friezen om de eieren van Kieviten te rapen en op te eten, verboden te krijgen. Beetje bij beetje is deze gewoonte, die oorspronkelijk in heel Nederland en zelfs professioneel werd beoefend, afgeschaft. Koningin Juliana liet zich gemakkelijk overhalen om het eerste ei niet meer aan te nemen. Later volgden commissarissen van de koningin en burgemeesters in het hele land. Werd de handel – jaarlijks meer dan 100.000 Kievitseieren op de markt in Barneveld – verboden en werd de raaptijd – tot 8 april, in Friesland zelfs tot 12 april – ingekort.

Broedparen

Door de komst van de Flora- en faunawet kon iedere provincie zelf bepalen of zij het rapen wilde toestaan. In ieder provincie werd daartoe door een speciaal opgerichte club een verzoek ingediend. Alle provincies, behalve Friesland, besloten het niet toe te staan. Wettelijk was er dus geen hard verbod op het rapen. Maar volgens ons maken de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn het rapen voor de consumptie wel degelijk onmogelijk. In de jarenlange juridische strijd werden er telkens kleine stukjes van de mogelijkheid om te rapen afgeknabbeld. In 2006 mocht zelfs een seizoen helemaal niet geraapt worden en werd desondanks een icoon van de rappers op illegaal eierrapen betrappt. Twee jaar geleden suggereerde de Raad van State al aan de provincie Friesland om vanwege het steeds maar achteruitgaan van het aantal broedende Kieviten in Friesland, het rapen nog verder te

beperken of zelfs een paar jaar helemaal niet toe te staan. Tijdens de laatste zitting afgelopen december werd de provincie daar nog eens fijntjes aan herinnerd. Dat de provincie met dat advies niets had gedaan, irriteerde de Raad van State zichtbaar. Al jaren gaat de strijd om de al of niet 'gunstige staat van instandhouding' van de Kievit. Sinds 1996 is het aantal broedparen in Friesland gehalveerd. Als het zo doorgaat, broedt er in 2032 geen enkele Kievit meer in Friesland.

Verbod

De provincie vindt dat deze vogel nog algemeen genoeg voorkomt en probeert dat aan te tonen met cijfers. Maar de provincie weigert de cijfers uit te splitsen naar de vier verschillende soorten broedgebied: puur commercieel beheerd grasland, grasland met een beheerovereenkomst (niet voor 15 juni maaien bijvoorbeeld), akkerland en strikte weidevogelreservaten. Alleen in die laatste gebieden gaat het volgens ons nog redelijk goed met de soort. In de commerciële graslanden is naar onze stellige overtuiging nauwelijks nog

een broedende Kievit te vinden. En omdat de Kievit algemeen wordt erkend als een weidevogel, is juist dat laatste in strijd met de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Totdat de provincie heeft aangevoerd dat ook in die commercieel beheerde weidegebieden de Kievit weer in een gunstige staat van instandhouding verkeert, mag er door de beslissing van de Raad van State daarom niet worden geraapt in de provincie Friesland. Behalve gedeputeerde Kramer van Friesland weet iedereen dat die weilanden nooit meer geschikt zullen worden voor grote aantallen broedende Kieviten. Naar onze stellige overtuiging is het rapen van Kievitseieren daarmee definitief verleden tijd. Ik zal de reisjes naar Leeuwarden en de kwaai koppen van de eierappers nog gaan missen.

Naar onze stellige overtuiging is het rapen van Kievitseieren daarmee definitief verleden tijd

Voorzitter Rendert Algra riep in het Friesch Dagblad leden van de Bond van Friese Vogelwachten op 'zich te gedragen'.

Wisenten op Veluwe

(Foto: Wikimedia Commons)

Staatbosbeheer zet dit voorjaar wisenten uit op de Veluwe bij Harskamp. Het uitzetten van grote grazers leidt onveranderd tot ophef. Eerder in Gelderland uitgezette moeflons zijn nu schietschijf voor plezierjagers. Floereert de wisent op de Veluwe, dan kan datzelfde lot ook hem treffen. Mocht de wisent verpieteren in zijn nieuwe leefgebied, dan kunnen we te zijner tijd in de media beelden van stervende kolossen verwachten, met de bijbehorende roep om bijvoeren, dan wel afschot. Of het vlees van het dier ligt straks als 'lokaal natuurvlees' in de schappen van exclusieve winkels.

Bron: <https://veluwe.wordpress.com/2014/07/25/wisent-op-de-veluwe/>

Jagen geen sport

Dirk van Uiterd maakte deze foto van een spandoek aan de Losweg in Vorchten, op de Noord-Veluwe. Het is een boodschap die De Faunabescherming zeker kan waarderen. Ook iets opvallends gezien? Laat het de redactie weten via: redactie.argus@faunabescherming.nl.

Webwinkel

Kent u de producten uit de webwinkel van De Faunabescherming al? Door een bestelling te plaatsen steunt u onze activiteiten. U vindt de winkel op onze website: www.faunabescherming.nl/de-winkel-van-de-faunabescherming.

Wordt halsbandparkiet de nieuwe huiskraai?

NETTIE DEKKER

Een schade-inventarisatie en risicoschatting. Voor de huiskraai betekende dat het begin van wat uiteindelijk leidde tot een doodvonnis: volledige uitroeiing van het groepje vogels dat al generaties lang in Hoek van Holland huisde. Staat ditzelfde lot de halsbandparkiet te wachten?

Inmiddels leven er zo'n 10.000 halsbandparkieten vrij in Nederland. (Foto: Harm Niesen)

Voor drie tientjes koop je er eentje bij de fokker: een halsbandparkiet. Ook op Marktplaats worden de felgekleurde vogels volop verhandeld. Buiten vliegen hun verwilderde soortgenoten rond. Als je de krantenkoppen moet geloven, zijn de tropische vogels op oorlogspad: 'Halsbandparkiet teistert fruittelers', 'Exotische halsbandparkiet verpest fruitteelt in Zuid-Holland', 'Halsbandparkiet op het oorlogspad', 'Halsbandparkiet veroverd nu ook Haarlem', 'Parkieten terroriseren O20' en 'Mooi beestje, maar ramp voor de fruitteeler'. Dat terwijl Sovon Vogelonderzoek Nederland 2004 nog uitriep tot het jaar van de halsbandparkiet.

Risicoschatting

De krantenberichten waren het gevolg van een oproep van Centrum voor Landbouw en Natuur (CLM) om een enquête in te vullen voor een onderzoek voor het Team Invasieve Exoten van Bu-

reau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Het rapport 'Landbouwschade door halsbandparkieten – Schade-inventarisatie en risicoschatting' kwam in augustus 2014 uit. De conclusie: halsbandparkieten breiden hun leefgebied uit naar het platteland en veroorzaken daar, nu nog incidenteel, schade op fruitteeltbedrijven. De halsbandparkiet heeft potentie om ook andere landbouwgewassen aan te tasten, waaronder boomteeltgewassen en maïs.'

Meldingen

De schade is zeer beperkt. Voorafgaand aan het onderzoek waren er twee schadegevallen bekend in niet-

Potentie, potentieel, het zijn woorden die veelvuldig voorkomen in het rapport

commerciële boomgaarden; de enquête leverde elf meldingen op, voornamelijk uit Zuid-Holland. 'In de boomteelt zijn nog geen schadegevallen geconstateerd, maar potentieel zijn boomknoppen een voedselbron voor de halsbandparkiet.'

Grootschalige verspreiding over het platteland is nog niet aan de orde

'De vogels (...) kunnen daardoor andere fruitgebieden bereiken, waar zij potentieel schade kunnen veroorzaken.' 'Het is niet uit te sluiten dat maïs in de toekomst als voedselbron door halsbandparkieten wordt ontdekt.' Potentie, potentieel, het zijn woorden die veelvuldig voorkomen in het rapport. Dat de parkiet maïssoogsten bedreigt, lijkt zeer onwaarschijnlijk. De vogel komt al lange tijd in een groot deel van Europa voor en er is slechts één gedocumenteerde schademelding uit Italië, waarbij niet is aangegeven over hoeveel schade het ging. Zelfs in de oorspronkelijk leefgebieden in Azië en Afrika behoort de halsbandparkiet zeker niet tot de soorten die veel schade aanrichten. En zelfs al zou dat wel zo zijn, is dat geen reden dat dat hier ook gebeurt. Schade in het gebied waar het dier inheems is, het is een argument dat ook voortdurend gebruikt werd in het geval van de huiskraaien.

Zwarte lijst

Volgens de 'Factsheet invasieve exoot – Halsbandparkiet' is de vogel schadelijk. 'De halsbandparkiet concurreert met inheemse soorten zoals de grote bonte specht en de Boomklever om nestholen. Daarnaast maakt hij, vooral in het winterhalfjaar, gebruik van aangeboden vogelvoer in tuinen en concurreert daarbij met andere tuinvogels zoals Koolmees en Pimpelmees.' Constaties die geen enkele onderbouwing vinden in wetenschappelijk onderzoek. Ook het ministerie heeft nog geen bewijs kunnen vinden: 'Halsbandparkieten worden niet bestreden, omdat er geen indicatie is dat zij schade toebrengen aan de biodiversiteit of andere risico's veroorzaken' (TK 2007-2008, 31 379, nr. 8, p. 5). Daar zou zomaar verandering in kunnen komen nu de Europese Commissie werkt aan een zwarte lijst van exoten. Komt de halsbandparkiet op deze lijst te staan, dan moeten de lidstaten de vogel actief opsporen en elimineren.

Weerstand

Een eventuele uitroeiing van de halsbandparkiet zal op veel weerstand in de maatschappij stuiten, waarschuwt Laura Verbrugge, onderzoeker aan de Radbouduniversiteit: 'Eliminatie van de tijgermug, die knokkelkoorts kan veroorzaken, zal niet op grote weerstand stuiten. Maar in Hoek van Holland was de verontwaardiging groot,

Onderzoek

In 2013 startte Roelant Jonker van de Universiteit van Leiden een onderzoek naar het gedrag, de levensduur en de verspreiding van halsbandparkieten. Het doel is om te kijken of de vogels heen en weer vliegen naar foerageergebieden buiten de stad of dat ze zich daar willen vestigen. Voor het onderzoek kregen zo'n honderd halsbandparkieten (ongeveer 10% van de 'Leidse' populatie) een halsband met een penning met een unieke letter- en cijfercombinatie om, waarvan het nummer op afstand leesbaar is. Mensen die een parkiet met een penning zien, kunnen de waarneming melden via een website: <http://cml.leiden.edu/parkiet/>.

Voor een onderzoek is een tiende van de 'Leidse' populatie uitgerust met een penning. (Foto: Jonker/Innemees Cityparrots.org)

Halsbandparkiet

De halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) heeft het label 'invasieve exoot' en valt daarom niet onder de bescherming van de Flora- en fauna-wet. Vangen, doden of verontrusten is echter verboden.

Het dier is inheems in India en Pakistan tot in Indochina en in Centraal Afrika. In Nederland is het eerste broedpaar gezien in 1968. De verwilderde papegaaien zijn nakomelingen van ontsnapte en losgelaten kooivogels. Halsbandparkieten broeden in hollen. Bewijs voor concurrentie met inheemse soorten, zoals de boomklever, is er niet. Op plaatsen waar de twee soorten samen voorkomen leidt dit niet tot aantoonbaar minder boomklevers. Problemen kunnen wel ontstaan bij plotselinge verdwijning van oude bomen, zoals bij grootschalige bomenkap. Sovon becijfert dat er in Nederland inmiddels zo'n 10.000 halsbandparkieten in vrijheid leven. Er zijn populaties van het dier in twaalf Europese landen; omvangrijke schadegevallen zijn nog zeldzaam. Behalve halsbandparkieten zijn er sinds 2011 nog 36 andere vrijvliegende papegaaiaachtigen gemeld. Twee andere soorten broeden ook in ons land: de Grote Alexanderparkiet en de Monniksparkiet.

Een andere papegaaiaachtige die in ons land broedt is de Grote Alexanderparkiet. (Foto: Harm Niesen)

toen besloten werd de Indische huiskraai te lijf te gaan. Burgers en vogelaars zien de kraai niet als een invasieve exoot, maar als een bijzondere vogel.' Over de halsbandparkiet zegt ze: 'invasief of niet, het zal moeilijk worden om deze bij velen geliefde exoot nog weg te krijgen'.

Concurrentie

Hoewel er meerdere stabiele populaties in Nederland voorkomen, zijn deze beperkt tot stadsparken en tuinen in de Randstad, met het zwaartepunt rond Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. De vogel komt (nog) niet voor in Noord-Europa. Of dat ligt aan de strengere winters is onzeker. In ons klimaat broedt de soort niet zo succesvol als in de gebieden waar hij inheems is. Wil de overheid dat de populaties niet verder groeien, dan ligt het voor de hand dat ze een campagne voert tegen het bijvoeren. Groeien de aantallen toch door, dan zal ook de onderlinge concurrentie voor broedhollen in toenemende mate invloed hebben op de voortplanting. Hoe dan ook is grootschalige verspreiding over het platteland nog niet aan de orde. Er is daar domweg te weinig voor ze te eten in de winter.

Politiek

De halsbandparkiet kent niet louter fans. In 2008 pleitte jager en toenmalig CDA-Kamerlid Henk Jan Ormel al voor de uitroeiing van het dier.

'Nederland is geen safaripark', vond hij. Jean-Pierre Geelen schreef er op 10 juli van dat jaar een vermakelijke column over in *de Volkskrant*: 'Vanwaar toch die Haagse haat jegens vreemdelingen? Misschien is de bron van het kwaad een stukje in het AD vorig jaar: honderden exemplaren waren neergestreken op het Korte Voorhout en – we citeren – "schijten rijksambtenaren letterlijk op hun hoofd". Een ambtenaar: "Zo rond het spitsuur komen ze aan. Lekker hoor, net als iedereen naar buiten moet."

(...) Tegenstanders vinden de allochtoon de pest voor de woningmarkt: de parkiet zou "onze" spechten, spreeuwen, kauwtjes, mezen en boomklevers van hun zijn nestplaatsen beroven. Eigen vogels eerst. Vreemd: in de veertig jaar van de halsbandparkiet is geen van die vogels er in Nederland op achteruitgegaan. Ormel voelde zich gewoon bescheten.'

**'Eigen vogels
eerst'**

© Arno-Jan Boere | foto rechts © Truus Wijnen

***'De ree in Flevoland wordt
geslachtofferd op het altaar
van financiën'***

Offerdier

Een beeld zegt meer dan duizend woorden. Een waarheid als een koe, maar soms roept een beeld

ook vragen op. Wat te denken van deze foto met een vluchtende ree? *Argus* vroeg de fotograaf naar het verhaal achter deze foto.

Wie ben je?

Mijn naam is Arno-Jan Boere, 49 jaar, uit Almere.

Waar is de foto genomen?

In de Almeerder Hout. Het is een gebied waar ik vlak bij woon en bijna dagelijks kom. In de zomer ga ik ook graag naar andere natuurgebieden. Dan gooi ik mijn fiets in de trein. In voor- en najaar blijf ik meestal binnen een straal van 30 kilometer van mijn huis. Ik kom dus ook veel in de Oostvaardersplassen.

Wat zien we precies op de foto?

Een ree op de vlucht. De ree is voor mij een van de mooiste dieren die je in de Flevolandse natuur kan tegenkomen. Pas liep ik vlak achter een reebok! Soms zie je ze langs de bosranden voorzichtig op de akkers grazen, maar meestal leven ze buiten het zicht in de zogenaamde reeënbosjes.

Zijn reeën veilig in Flevoland?

Op 4 december 2014 heeft de provincie Flevoland helaas weer een ontheffing afgegeven aan de Stichting Faunabeheer Eenheid Flevoland voor het afschieten van reeën. De ontheffing zou gericht zijn op het 'voorkomen van aanrijdingen'. In 2013 is er geen enkel geval van schade aan landbouwgewassen getaxeerd. In 2013/2014 hebben jagers vier dieren geschoten onder het mom van 'populatiebeheer'. In datzelfde jaar werden maar liefst 269 reeën gedood in ver-

band met de 'verkeersveiligheid'. Dit terwijl de provincie beweert dat ze de voorkeur geeft aan (plaatselijke) snelheidsbeperkende maatregelen en het plaatsen van wildspiegels, wildsignaleringsystemen en rasters. Maar ze voert deze niet uit omdat ze deze te duur vindt.

Hoe zou je willen dat Flevoland met reeën omgaat?

De ree in Flevoland wordt geslachtofferd op het altaar van financiën, terwijl er met een (weliswaar behoorlijke) investering in preventieve maatregelen zich een voor iedereen duidelijk zichtbare reeënpopulatie in Flevoland kan ontwikkelen, die niet zich niet meer verstoort voor mensen en niet meer bij het minste of geringste rumoer in het bos gestrest op de vlucht slaat! Reeën zijn van nature schichtige dieren, veel meer dan dam- of edelherten. Reeën in hun natuurlijke omgeving kunnen zien is de investering volgens mij meer dan waard!

Wat betekent natuur voor jou?

Ik heb altijd een enorme liefde voor de natuur gevoeld. Vroeger bracht ik vele zomers door op Kampeerterein De Hoch op natuurgebied de Borkeld, tussen Markelo en Rijssen. Toevallig met, nu professioneel natuurfotograaf, Han Bouwmeester. Buiten zijn geeft me rust. Ik breng er veel van mijn tijd door, soms wel langer dan 10 uur aan een stuk. Ik zie dan zoveel moois dat ik graag wil delen met andere mensen. Dat doe ik via social media. Natuur verbindt en zo kunnen we leren van elkaar en leren hoe we beter met die natuur kunnen omgaan. Ik vind het verschrikkelijk als natuur in geld wordt uitgedrukt. Vanochtend zag ik nog een roerdomp pal voor mijn voeten. Dat is een onbetaalbare ervaring!

Ganzenbeleid Utrecht mislukt

Eind 2012 sloten de provincies en zeven natuur- en landbouworganisaties, de zogenaamde Ganzen-7,¹ het 'ganzenakkoord'. Na een ruzie over de winterrust spatte dit akkoord in december 2013 uit elkaar. Ondanks dat het ganzenakkoord landelijk niet meer bestaat, voert de provincie Utrecht de daarin gemaakte afspraken toch uit.

Utrecht werkte haar beleid uit in de Beleidsnota Flora- en faunawet 2014 en de daarmee verbonden Verordening schadebestrijding dieren provincie Utrecht 2014. Volgens Bart Krol, gedeputeerde Ruimtelijke Ontwikkeling en Landelijk Gebied, gaat het om een compromis tussen het belang van agrariërs en dat van de vogelbescherming. Als wij de ontheffing bekijken, kunnen wij niet anders dan concluderen dat de provincie helemaal niets heeft geleerd van de ervaringen van de afgelopen jaren.

Zomerganzen

In opdracht van de provincie Utrecht heeft Sovon Vogelonderzoek Nederland onderzoek gedaan naar het beheer van de zomerganzen in de provincie Utrecht.² Daarin is gekeken naar het beheer dat tot nu toe is gevoerd, het resultaat daarvan en de mogelijke alternatieven. In dit rapport staan zeer duidelijke conclusies. Zo wordt aangegeven dat in de periode 2004 tot en met 2012 is getracht om het aantal zomerganzen in de provincie Utrecht te verlagen door afschot, vangen en vergassen en het vernietigen van legfels. In totaal zijn in deze periode 40.043 grauwe ganzen geschoten en in de periode 2007 tot en met 2009 zijn 6126 ganzen gevangen en vergast. Bovendien zijn in de periode 2009 tot en met 2011 in totaal 11.643 eieren vernietigd. De onderzoekers vermelden in het rapport dat dit aantal vermoedelijk nog hoger zal liggen omdat veel gegevens ontbreken.

Resultaat

Daarna heeft Sovon naar het resultaat van het afschot gekeken. Daaruit blijkt dat het aantal zomerganzen in de genoemde periode alleen maar is toegenomen. De tellingen over de jaren 2005 tot en met 2012 laten een gemiddelde jaarlijkse populatiegroei van maar liefst 9 procent zien. De onderzoekers stellen dat afschot de meest gebruikte beheermethode is geweest en ook intensief heeft plaatsgevonden. Toch heeft dat tot op heden niet geleid tot minder ganzen en ook niet tot minder schade.

Heilloze weg

En terwijl overduidelijk is dat het blijven inzetten op het doden van ganzen een heilloze weg is, gaat de provincie er toch onverdroten mee door. Vorig jaar verleende Utrecht ontheffing om overal in de hele provincie zoveel mogelijk grauwe ganzen te doden. Daarbij is ook toestemming verleend om op zondagen en christelijke feestdagen te schieten en om de vogels te lokken met voer en lokfluiten. In deze ontheffing werd aangegeven dat het aantal ganzen sinds 2012 ondanks alle dodelijke maatregelen opnieuw is toegenomen en dat ook de schade alleen maar meer is geworden. Toch stelt de provincie, tegen beter weten in, dat ze nog streeft naar een zeer drastische verlaging van het aantal grauwe ganzen. Volgens tellingen zou het inmiddels gaan om ruim 38.000 dieren en zou dat moeten worden teruggebracht naar 7000 vogels. Een reductie van 31.000 grauwe ganzen! De provincie stelt vervolgens eenvoudig dat deze reductie in de periode tot en met 2017 'zal worden gerealiseerd'.

Falend beleid

De praktijk toont dat keer op keer aan, maar toch blijven de provincies (want dit soort ontheffingen zijn helaas niet uniek voor Utrecht) inzetten op dodelijke middelen. Wij vragen ons af wanneer het eindelijk tot de beleidsmakers doordringt dat het doden van dieren niet de ultieme oplossing biedt, zoals jagers dat voortdurend voorspiegelen.

1. De 12 Landschappen, de Federatie Particulier Grondbezit (FPG), de Landbouw- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO), Natuurmonumenten, Stichting Agrarisch en Particulier Natuur- en Landschapsbeheer Nederland, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland.

2. www.sovon.nl/nl/publicaties/beheer-van-zomerganzen-de-provincie-utrecht.

Zielig

CASSANDRA

Column

Sommige argumenten die jagers gebruiken om hun rare hobby te verdedigen zijn zo langzamerhand helemaal grijsgedraaid. Maar omdat ze niets beters kunnen verzinnen komen ze er steeds weer mee op de proppen. Een kort overzicht: De Gelderse gedeputeerde Jan Jacob van Dijk beweert: 'het verzet tegen de jacht komt vooral van mensen uit de Randstad met te romantische "bambi-gedachten" over het grootwild'. Nou, dat heeft Jan Jacob dan helemaal mis. Een groot deel van onze sympathisanten woont in landelijke gebieden en de meldingen over agressie en wreedheid van jagers komen daar ook meestal vandaan. Juist die mensen, die dagelijks geconfronteerd worden met schokkende jachtmisstanden, zijn het helemaal zat dat jagers de dienst uitmaken als het gaat om de wilde fauna.

Een veelvoorkomende reactie op onze melding van misstanden is dat de geschoten dieren 'toch een veel beter leven hebben gehad dan de dieren uit de bio-industrie'. En dat de mensen die tegen jacht protesteren zelf plofkippen kopen in de supermarkt. Ook dat is een fictie. Onze donateurs steunen vaak ook organisaties als Wakker Dier, die strijden voor betere leefomstandigheden bij de gehouden dieren. En veel van hen zijn vegetariër of zelfs veganist. Verder is het maar de vraag of onze wilde fauna een goed leven heeft. Ze worden dag en nacht opgejaagd, zelfs in de draag- en zoogtijd, hun sociale verbanden worden rücksichtslos uit elkaar geknald, en het leed van aangeschoten dieren is helemaal niet te overzien.

Ook wordt geregeld de vraag gesteld: 'waarom mogen wij niet oogsten uit de natuur?' Beste jagers, zoek maar eens de definitie van oogsten op. De 'Dikke van Dale' uit 1961 vermeldt als betekenis: 'de oogst binnenhalen, de veldvruchten, inz. de granen, maaien, verzamelen en onder dak brengen'. Jagers doden dieren waar ze niet zelf voor gezorgd hebben en waarop ze geen enkel eigendomsrecht kunnen laten gelden.

De natuur en de dieren die daarin voorkomen zijn van iedereen. En de meeste mensen hebben een grote hekel aan jagers, al is het maar omdat de wilde dieren zo schuw zijn geworden dat ze zelden meer te zien zijn.

Door de bank genomen komt het erop neer dat jagers het verachtelijk vinden als iemand het schieten van een dier 'zielig' vindt. Dat idee behoeft ook nuancering. Natuurlijk is het een afschuwelijk gezicht om een prachtig kerngezond wild dier te zien reduceren tot een bloederig hoopje ellende. Maar de natuur zelf is ook wreed, en het 'slaan' van een merel door een sperwer is evenmin een prettig gezicht. Waar het om gaat is dat jagers er plezier in hebben om dieren te doden, en dat ook doen als er geen enkele noodzaak voor bestaat. Sterker nog, ze zijn bereid behoorlijke sommen gelds neer te tellen om in binnen- of buitenland de natuur te 'beheren'.

Wat jachtbestrijders zo tegen de borst stuit is het volstrekte gebrek aan empathie van de jagers voor hun slachtoffers. Een gebrek aan empathie dat zich ook uitstrekt tot de mensen die protesteren tegen de jacht. En empathie is nu net die eigenschap die mensen onderscheidt van de meeste dieren, en waarop onze maatschappij gebaseerd is. Zonder empathie is het 'ieder voor zich, God voor ons allen'. En laat dat nu precies de filosofie van bepaalde politieke partijen zijn! Gebrek aan empathie is ook een kenmerk van allerlei psychische afwijkingen. Empathie is heel wat anders dan alles maar 'zielig' te vinden.

Eind vorig jaar hield de Koninklijke Jagers Vereniging een collecte onder de achterban. Niet voor de Voedselbank, bescherming van weidevogels of een beter leven voor dieren in de bio-industrie. Nee, het geld is bedoeld om met lobbyen, advertenties en spotjes te voorkomen dat de hobbyjacht in de nieuwe Natuurwet ook maar een klein beetje zal worden ingeperkt. Kijk, dat vinden wij nu pas echt zielig.

Minicollege predatie en populatieomvang

Henk Siepel

In Nederland hebben we geen grote roofdieren, dus we moeten wel jagen, is een vaak gehoorde stelling. Welke rol speelt predatie eigenlijk in de omvang dierpopulaties? In vervolg op het minicollege in aflevering 2014-2, legde *Argus* bioloog en dierecoloog Henk Siepel, tevens hoogleraar Toegepaste dierecologie aan de Universiteit Nijmegen, opnieuw een aantal vragen voor.

Welke factoren zijn bepalend voor de omvang van een populatie?

Aanwas en sterfte. De grootte van de aanwas hangt veelal af van de hoeveelheid en kwaliteit van het beschikbare voedsel. De grootte van de sterfte hangt daar ook deels van af, maar wordt ook mede bepaald door predatie (jacht) en ziekte. Voedselbeschikbaarheid is overigens nauw gelieerd aan de effectiviteit van predatie: bij weinig voedsel zullen dieren toch gaan gra-

zen op plekken die redelijk onbeschut zijn en daar makkelijker een prooi worden. Voedselbeschikbaarheid werkt ook op de conditie en

conditie op haar beurt helpt de weerbaarheid tegen ziektes. Een grotere populatiedichtheid zorgt bovendien voor een grotere onderlinge

besmettingskans. Kortom: de terugkoppeling via natuurlijke predatie en/of ziektes is vrij sterk, ook zonder jacht.

Wat zijn de bepalende factoren voor populatiegroei?

De reproductiecapaciteit van de soort (hoeveel jongen kunnen er tegelijk worden geboren en grootgebracht en hoe lang duurt het voor een jong zelf weer kan gaan reproduceren?) als eigenschap van de soort en de voedselbeschikbaarheid als omgevingskarakteristiek (is er ook voldoende voedsel om die maximale groei te bereiken?). In het laatste geval moet je denken aan voldoende eten voor alle nakomelingen, of in het negatieve geval, uitgestelde volwassenheid door voedseltekorten en zelfs resorptie van al deels ontwikkelde vruchten in de baarmoeder. Roofvogels anticiperen op variatie in prooiaanbod door te gaan broeden zodra het eerste ei is gelegd; dit zorgt voor een leeftijd (= grootte-) verschil van de jongen, waardoor bij tekorten alleen de grootste (oudste) overleven. Is er voldoende prooiaanvoer, dan kan het hele legsel opgroeien en uitvliegen. Wilde zwijnen kunnen in bepaalde jaren een enorme populatiegroei laten zien omdat ze én een grote worp én tot wel twee tot drie worpen per jaar hebben én omdat de zeugen uit de eerste worp van het jaar al kunnen meedoen met de voortplanting in de nazomer. Een getal- lenvoorbeeld: stel elke worp heeft 6 frislingen, dan krijgen we met maximaal 3 worpen in een jaar al 18 frislingen van één zeug, maar ook de zeugjes uit de eerste worp kunnen aan het eind van de zomer meedoen, waarmee je nogmaals 3 (zeugjes) maal 6 frislingen op de wereld zet. Daarmee is de productie van de eerste zeug maar liefst 36 kinderen en kleinkinderen in één jaar. Dat kan natuurlijk alleen maar onder maximaal gunstige omstandigheden van een lang

Voedselbeschikbaarheid is overigens nauw gelieerd aan de effectiviteit van predatie

Wilde zwijnen kunnen zich onder maximaal gunstige omstandigheden snel voortplanten.

seizoen en voldoende voedsel gedurende het hele seizoen.

En door welke factoren wordt de grootte van de sterfte beïnvloed?

De sterfte wordt beïnvloed door predatie (in Nederland bij grofwild dan vooral jacht en een klein beetje predatie op jonge dieren), voedselgebrek en ziektes. Bij afwezigheid van predatie gaan dieren uiteindelijk dood door gebrek aan voedsel of door extra gevoeligheid voor ziektes of infecties (denk bijv. aan ontstekingen van open wonden, die bij een gezond dier nog makkelijk kunnen helen). Ook dood door ouderdom is bij veel wilde dieren een dood door voedselgebrek, omdat het gebit te veel is afgesleten, ze niet snel genoeg bij de beste hapjes zijn, enz. Overigens zoeken de meeste dieren dan een rustig plekje op om stilletjes heen te gaan.

Welke vormen van predatie zijn er en onder welke vorm schaarst u de menselijke jager?

Theoretisch onderscheiden we grofweg drie vormen van predatie: 1. de regulering van populaties (de predator vangt willekeurig dieren uit de populatie, dus ook dieren in de reproductieve fase, waarmee het effect op de populatieomvang betekenisvol kan zijn); 2. de surpluspredatie (de predator vangt alleen de zieke en zwakke dieren, die toch niet aan reproductie toekomen,

waarmee het effect op de populatiegroei nihil is); en 3. de predatie gedreven door voedselgebrek bij de prooi (de prooi moet extra risico's nemen om aan voldoende voedsel te komen en wordt daarbij gepreedeerd, waarmee het effect op de populatie onder omstandigheden van voedseltekort groot kan zijn, maar onder omstandigheden van voedselrijkdom nihil). De menselijke jager kan in principe onder alle drie de vormen vallen: bij 1 als wordt gejaagd zonder onderscheid van de conditie van de prooi; bij 2 als specifiek wordt gejaagd op zieke en zwakke dieren; en bij 3 in situatie met bijvoeren.

Wat is het effect van jacht door de mens op het gedrag van de bejaagde dieren?

Het effect van jacht is dat dieren schuw worden, want als je te zien bent ben je ook bejaagbaar. Op de savannes is elk dier te zien, maar door de vorming van grote kuddes kunnen predatoren moeilijk op één individu focussen. Wordt er niet gejaagd, dan zal langzaam maar zeker gewening ontstaan en een betere zichtbaarheid. Wie er jaagt, maakt niet heel veel uit. Zou je wolven uitzetten in Nederland, dan zal een groot deel

Ook dood door ouderdom is bij veel wilde dieren een dood door voedselgebrek

Zou de wolf terugkomen, dan heeft dit effect op het gedrag van prooidieren. (Foto: Leo Linnartz/ARK Natuurontwikkeling)

van de potentiële prooien zo veel mogelijk in dekking blijven. Dit fenomeen is bekend geworden door uit het uitzetten van wolven in Yellowstonepark in de VS, waarmee allerlei gevolgvijveranderingen plaatsvonden in het hele ecosysteem. De noodzaak voor prooien om voor voedsel uit de dekking te komen zal groter worden. Daardoor wordt de prooipopulatie een factor kleiner, maar de zichtbaarheid wordt praktisch nihil.

U noemt de jacht een vorm van predatie die geen relatie heeft met de omvang van populaties. Wat bedoelt u daarmee?

Wij zijn als menselijke predator niet afhankelijk van het succes van de jacht. Jaagt niemand, dan kun je gewoon naar de supermarkt voor voedsel. Een natuurlijke predatorpopulatie wordt kleiner als er minder prooien zijn (door voedselgebrek); wij niet en ook onze huisdieren niet. Huiskatten kunnen om deze reden een groot effect hebben op hun prooipopulaties. Op eilanden zijn hierdoor soorten compleet uitgestorven. De huiskat

wordt door de mens bijgevoerd en overleeft dus ook als de natuurlijke prooien (bijna) op zijn! Strikt genomen kan een kat dan dus de laatste natuurlijke prooi vangen.

Tot slot, een uitspraak van een jager over het verschil tussen predatie door een mens of een dier: 'Zelf zou ik nooit de laatste haas van Drenthe doden, maar als ik een kraai schiet, voorkom ik

misschien wel dat hij die laatste haas doodt.¹ Heeft hij gelijk?

Ten eerste is het de vraag of die jager weet of het wel of niet de laatste haas van Drenthe is. Toen wij op het toenmalige Rijksinstituut voor Natuurbeheer in 1988 een dode otter kregen uit de Lindevallei, bleek pas na enkele jaren dat dit de laatste van Nederland was. De kans dat de laatste haas door een kraai gepredeerd wordt is minstens zo onwaarschijnlijk, dat zal hoogstens gebeuren als de haas al oud of ziek is. Het effect van een hoge dichtheid aan kraaien kan zich wel doen voelen door predatie op de jongen. We hebben hier dan ook weer een typisch voorbeeld van het huiskatteneffect, dat hiervoor is gegeven. Doordat er zo veel voedsel (afval e.d.) is voor opportunisten zoals kraaien en meeuwen, zijn deze niet afhankelijk van hun jachtsucces en kunnen ze in theorie in staat zijn, net als de huiskatten op een eiland, een populatie uit te laten sterven. Territoriumgrootte en nestgelegenheid worden ook vaak genoemd als regulerende factoren, maar zijn van ondergeschikt belang; territoria kunnen kleiner worden bij voldoende voedsel en sommige vogelsoorten gaan in plaats van boomnesten grondnesten maken (of nestelen in lage struiken) als de voedselomstandigheden wel goed zijn.

Het effect van jacht is dat dieren schuw worden

1. <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3630640/2014/04/08/Kra-Kra-pang-Raak-geen-prijs.dhtml>

Verbod op afschieten (zwerf)katten. Of toch niet?

In *Argus* 2014, nr. 1 was een artikel te vinden over het afschieten van katten. Daarin werd Texel genoemd als plaats waar afschot toegestaan is. Het verhaal behoeft enige nuancering, aldus donateur van het eerste uur en kenner van de Texelse natuur Adriaan Dijkse: in het duingebied van het eiland worden geen katten meer geschoten. U vindt hier een samenvatting van zijn reactie.¹

'Al enkele jaren worden op Texel geen katten meer geschoten. Wel worden er na een oproep aan de eigenaars van het Nationaal Park Duinen van Texel om huiskatten te laten chippen, in de duinen katten gevangen. Het is onjuist om een situatie, die op een bepaalde plaats is aangetroffen, als overal geldend te beschouwen, zoals in het artikel gebeurt met de bevindingen op Schiermonnikoog. De situatie op andere plaatsen kan anders zijn. Op Texel bijvoorbeeld wonen achtmaal meer mensen (en dus ook katten) per hectare natuurgebied dan op Schiermonnikoog. De Wildbeheereenheid Texel vangt in het vroege voorjaar gemakkelijk tachtig tot honderd katten. Nota bene op plaatsen die op een grotere afstand liggen dan de 183 meter die een gemiddelde huiskat op Schiermonnikoog uitzwerft.

Op Schiermonnikoog werd een gemiddelde maximale afstand van huiskatten vastgesteld van 183 meter. Kunnen we dus alle katten die verder van woonhuizen worden aangetroffen als verwilderde katten bestrijden? Het hanteren van een gemiddelde kan echter veel verdoezelen. Van de 400 huiskatten, die op Texel langs de bin-

nenduinrand leven, blijft driekwart op of vlakbij het eigen erf. Van de overige 100 katten leggen sommigen afstanden tot 657 meter af. Onjuist vind ik het onderscheid in het artikel in *Argus* tussen vogels en zoogdieren als prooien. M.i. is het vangen van muizen in een natuurreservaat net zo erg als het vangen van een vogel. Dat predatie van zoogdieren niet wordt genoemd, komt waarschijnlijk omdat muizen (en ratten!) geen hoge aaibaarheidsfactor hebben. Immers bijna iedereen in het buitengebied doodt muizen en ratten in of rond zijn woning.

Op Texel hebben we vanwege het vrijwel ontbreken van grondpredatoren een hoog aantal groundbroeders, waaronder wulpen en blauwe kiekendieven. Die willen we goed beschermen. Castreren van zwervkatten en dan weer in de natuur loslaten helpt echt niet. Het verwilderen is namelijk een continu proces. Dat een behandelde kat buiten wordt bijgevoerd is misschien in stadsparken en dergelijke waar, maar niet in natuurgebieden. Bovendien, ook al staat er ergens een etensbak klaar, katten gaan toch op jacht en vangen wel degelijk prooien. Katten jagen en doden niet alleen als ze honger hebben.

Voor mij is het belangrijkste argument om katten uit de natuurgebieden te vangen, het feit dat een huisdier dat wilde dieren vangt, niet in het ecosysteem thuishoort. Verwilderd of niet doet daarbij niet ter zake.'

Een uitgebreidere versie van dit artikel is op verzoek verkrijgbaar via: Ruigehoek@cs.com.

Foto: Adriaan Dijkse/Foto Fitis.

1. De Faunabescherming onderschrijft niet alle in de samenvatting gedane uitspraken of de interpretatie van de auteur van het originele artikel: www.faunabescherming.nl/fb_argus/2014/Argus2014_1%2818-19%29.pdf.

NETTIE DEKKER EN
PAULINE DE JONG

Damherten Haringvreter

De Haringvreter is een eiland in het Veerse Meer en een Natura 2000-gebied. (Foto: Harry Voss)

Eind januari gaf de provincie Zeeland aan Staatsbosbeheer een vergunning af onder de Natuurbeschermingswet. De organisatie wilde vijf jaar lang, elk jaar een derde van de op het eiland de Haringvreter levende damherten doden. De Faunabescherming kwam in actie en wist het doden te stoppen. Waar draaide de zaak precies om en waarom kreeg De Faunabescherming gelijk?

De Faunabescherming is van mening dat er geen reden is om deze herten opeens te gaan 'beheren'. Er is geen enkel bewijs dat er niet genoeg voedsel voor de huidige populatie te vinden is op het eiland en ook niet dat dieren op dit eiland op enige manier schade aanrichten. De provincie zegt te vrezen dat damherten het eiland verlaten om aan de overkant landbouwschade aan te richten. In dat geval ligt het meer voor de hand om aan de andere kant van het water maatregelen te nemen, zoals het plaatsen van een raster zodat de dieren – mochten ze al overzwemmen – niet bij de gewassen kunnen komen. Bovendien zorgt afschot alleen op de zeer korte termijn voor een kleinere populatie. De plaatsen van de doodgeschoten dieren worden snel weer opgevuld door natuurlijke aanwas. Het is bewezen

dat afschot leidt tot verhoogde vruchtbaarheid; jacht houdt de populatie in de groeifase.

Gehouden dieren

Omdat het hier om een vergunning onder de Natuurbeschermingswet (Nbw) ging, waren deze argumenten niet bruikbaar. De Nbw gaat alleen over de bescherming van de natuurwaarden in de aangewezen gebieden en niet over de vraag of in dit geval afschot noodzakelijk is. De zaak draaide vooral om de status van de dieren. De damherten op de Haringvreter stammen af van dieren die daar ooit naartoe zijn gehaald voor de vleesproductie. De toenmalige eigenaar heeft destijds de meeste herten verwijderd, maar enkele wisten te ontsnappen. De huidige populatie stamt van die dieren af. De provincie was daarom van mening dat het hier gaat om gehouden dieren, die niet worden beschermd door de Flora- en faunawet (Ffw).

Beschermde dieren

De Faunabescherming vindt dat het hier niet om gehouden dieren gaat. De populatie leeft volledig zelfstandig in het natuurgebied, zonder enige hulp van mensen. Het afschieten van beschermde wilde dieren mag alleen met een ontheffing onder de Ffw. Het gebruik van de Nbw-vergunning zou dus onrechtmatig zijn als er niet ook een Ffw-ontheffing zou worden verleend. De Faunabescherming stuurde een handhavingsverzoek aan de provincie: zorg ervoor dat Staatsbosbeheer geen gebruikmaakt van de vergunning.

Aangifte

Toen op 4 februari bleek dat Staatsbosbeheer een onbekend aantal herten had gedood, deed De Faunabescherming aangifte bij de politie en de officier van justitie en stuurde een dringend verzoek aan Staatsbosbeheer om het schieten onmiddellijk te staken. Er volgde een nieuw handhavingsverzoek aan de provincie: zorg ervoor dat Staatsbosbeheer niet nogmaals ten onrechte gebruikmaakt van de vergunning. De provincie liet daarop weten zelf niet bevoegd te zijn om te handhaven en het verzoek door te sturen naar het ministerie van Economische Zaken (EZ).

Hangende de behandeling van ons verzoek verzocht EZ Staatsbosbeheer om niet door te gaan met het afschot. Dinsdag 10 februari kwam het verlossende woord dat EZ het met De Faunabescherming eens is dat de damherten op de Haringvreter geen gehouden dieren zijn en dat ze om die reden niet mogen worden gedood zonder Ffw-ontheffing.

Helaas hebben we niet alle damherten kunnen redden, maar de resterende dieren hoeven voorlopig niet te vrezen voor hun leven. Op 27 februari maakte de provincie bekend dat ze naar andere wegen zoekt zodat Staatsbosbeheer als nog herten kan doden. Het spreekt voor zich dat De Faunabescherming een eventuele ontheffing onder de Ffw zal aanvechten.

Op de Haringvreter leven nu zo'n 130 damherten. (Foto: Harry Vos)

Illustratie:
Ineke van den Abeele

Aangifte tegen jachtopzichter wegens illegale jacht op houtsnip

Op 30 januari 2015 werden leden van de Jachtcombinatie Duivenvoorde, waarvan ook diverse adellijke personen lid zijn, betrappt op het illegaal jagen op een houtsnip op Landgoed Duivenvoorde in Voorschoten. Senator Koffeman van De Partij voor de Dieren deed aangifte. Hij kon dit doen omdat er duidelijke foto's van de wetsovertreding zijn gemaakt. Dit maakt ook weer eens duidelijk dat jachtopzieneren in de Flora- en faunawet te maken hebben met conflicterende zaken.

Volledig beschermd

De houtsnip is wettelijk beschermd en mag niet worden bejaagd. Dat betekent dat niemand deze soort mag opsporen, bemachtigen, doden, vervoeren, verhandelen of in bezit mag hebben. Een fotograaf was getuige van de houtsnipjacht. Hij nam haarscherpe foto's en plaatste deze op internet. Harry van Berne, de jachtopzichter van de jachtcombinatie, reageerde verbolgen op de publiciteit. Volgens hem is er niet gejaagd op de houtsnip en hij vindt dat hij het slachtoffer is van

Gewonde houtsnip in het water.

een lastercampagne. Hij en zijn jachtvrienden waren volgens eigen zeggen aan het jagen op eenden, vossen en duiven. De houtsnip zat toevallig in een bosje dicht bij de jagers. De vogel vloog van de schrik

De buit

Jager doodt de houtsnip.

tegen een boom, en viel vlak bij het jachtgezelschap neer, aldus de verklaring van de jachtopzichter.

Objectieve hobbyjager

Tijdens een discussie over de zaak op omroepwest.nl kreeg de jachtopzichter bijval uit 'onverwachte' hoek van 'objectief' waarnemer Ger van Hout. Van Houts reactie: 'Totdat iemand door een rechter beschuldigd is, is iedereen onschuldig in Nederland. Dat is de basis van het rechtssysteem en dat is maar goed ook met partijen als de Partij voor de Dieren en de Faunabescherming.' Maar hoe objectief is Ger van Hout werkelijk? Deze oud-politieman is bestuurder van de Faunabeheereenheid Noord-Holland en regiomanager bij de Koninklijke (Nederlandse) Jagersvereniging. Hij 'adviseert' als regioconsulent van de KNJV voorzitters van de provincie Gelderland, Limburg en Utrecht. In zijn vrije tijd jaagt en vist hij.

Meer informatie en foto's zijn te vinden via www.faunabescherming.nl/2015/02/03/noblesse-oblige/ en <http://www.faunabescherming.nl/2015/02/07/zelfmoord-van-een-houtsnip/>. De antwoorden van de staatssecretaris op Kamervragen over de houtsnippenjacht zijn te vinden via www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/03/03/beantwoording-kamervragen-over-het-schieten-van-houtsnippen-door-jachtopzieneren.html.

van de vos

Nog steeds veel mis met de Hubertusmis

Op 26 november 2014 bezocht De Faunabescherming samen met mevrouw E. de Boer van St. Rechten voor al wat Leeft de Hubertusmis in de Willibrorduskerk te Deurne. Dit naar aanleiding van een eerder gehouden gesprek met hulpbisschop Mutsaerts van het Bisdom 's-Hertogenbosch. De bisschop ontkende in dat gesprek dat er in zijn bisdom aan jachtpropaganda wordt gedaan.

Georganiseerd door en voor jagers

De Hubertusmis werd gehouden door de gezamenlijke wildbeheereenheden van Deurne, Asten en Someren. De kerk was opgetuigd met opgezette dieren. Valkeniers waren aanwezig met hun roofvogels, jagers met hun jachthonden en het geheel werd 'opgeluisterd' door jachthoornblazers. De kerk had de uitstraling van een kermisattractie. Voorop de kansel was een jachttrofee van een groot hert bevestigd. Toen pastoor Janssen (in passend groen) achter de kansel ging staan om zijn preek te houden, leek het alsof hij had plaatsgenomen in een antieke kermisdraaimolen voor kinderen.

Jachtpropaganda

Volgens de pastoor zijn er – citerend uit promotiemateriaal van de jagersvereniging – veel te veel vossen, kraaien en kauwen, want die zijn schuldig aan de achteruitgang van de weidevogels. Ganzen zijn er zoveel, dat ze schade veroorzaken bij boeren, maar koks maken daar nu wel mooie producten van. De negatieve berichten over jagers in de media was onterecht, zo vond hij. Jagers jagen niet; ze beheren alleen maar. En dat alles volledig volgens de wet.

Nadat de pastoor zijn woord had verkondigd, maakte hij plaats voor de wildbeheerders. Na de zegening van het Hubertusbrood konden de kerkgangers genieten van koffie en broodjes belegd met kaas en wildproducten. Belangstellenden konden met eventuele vragen terecht bij de jagers.

De preek van de pastoor was – kortom – pure verheerlijking van de jacht. Van donateurs kreeg De Faunabescherming daarom al meer dan eens de vraag of pastoor Janssen misschien zelf ook jager is. De Faunabescherming heeft haar bevindingen naar hulpbisschop Mutsaerts gestuurd.

De jachtmis is niet meer terug te vinden op de site van de parochie. Geïnteresseerden kunnen de integrale tekst van de preek opvragen via De Faunabescherming.

Pastoor Paul Vlaar vangt nu mollen

Van pastoor Vlaar van de Sint Victor Parochie in Obdam is allang bekend dat hij graag met jachtvrienden mee op jacht gaat. Daarbij staat hij zelf graag in de belangstelling. Zo stelde hij zijn kerk beschikbaar voor onzinnige activiteiten als een Hubertusmis, een slagermis, een bakkersmis en een oranjemis. Bisschop Punt van het bisdom Haarlem-Amsterdam was alles behalve gecharmeerd van deze activiteiten en schorste de pastoor. Vlaar is nu werkzaam als vlootadmoezenier bij de Koninklijke Marine en vangt, gewapend met schop en klemmen, mollen op het uitgestrekte terrein van Fort Erfprins in Den Helder. Hij heeft inmiddels zijn honderdste mol naar de eeuwige jachtvelden geholpen en dat was nieuws voor *Koggenland Nieuws*.

Bron: <http://koggenland.nieuws.nl/nieuws/1585/pastoor-paul-vlaar-vangt-mollen/>

Pastoor Janssen preekt uit KNJV-folder achter een jachttrofee.
(Foto's: B. Ros)

Een kerk als decor voor kermisattracties.

Vogelvrij

Soort: fazant (*Phasianus colchicus*)

Klasse: vogels (*Aves*)

Orde: hoendervogels (*Galliformes*)

Familie: fazanten (*Phasianidae*)

Geslacht: Phasianus

Jachtseizoen: 15 oktober tot en met 31 december (hen); 15 oktober tot en met 31 januari (haan)

Praktijk: jagers schieten vooral mannetjesfazanten

Foto: Rein Hofman | birdfocus.nl

Hoewel de fazant nog steeds uitgebreid voorkomt in Nederland, lopen de aantallen terug. Deze trend is zo duidelijk, dat jagers in een artikel 'Verdwijnt de fazant uit Nederland?' in hun lijfblad naar wegen zoeken om 'het tij te keren' zodat ze de vogel kunnen blijven schieten. Om dit jachtwild in stand te houden schieten de meeste jagers sowieso niet op hennen: '1 hennetje schieten, is zeker 5 fazanten minder in het volgende seizoen.'

Het fokken van fazanten voor consumptie is toegestaan. Het uitzetten van gefokte fazanten om ze vervolgens af te schieten is illegaal, maar in de praktijk gebeurt het nog steeds. Nog elk jaar worden tamme fazanten kort voor het begin van het jachtseizoen in de natuur gedropt. Deze dieren kunnen zich in de natuur niet redden. Zo weten ze niet hoe ze eten moeten zoeken en predatoren moeten ontlopen. Fazanten die het jachtseizoen weten te overleven, wacht alsnog de hongerdood in de winter.